

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології

Затверджую
Заступник ректора
з навчальної роботи
Світлана ГЛІНА
«18» 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологія в інклюзивній освіті

Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітня програма «Психологія»

Миколаїв 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія в інклюзивній освіті»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія в інклюзивній освіті»

Розробник: Венгер Г.С - доцент кафедри

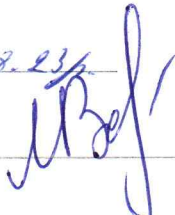
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 27.08.23

Завідувач кафедри психології Петьков В.А.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.23

Голова Вченої ради Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл професійної підготовки	
Мова викладання – Українська мова	Спеціальність 053 «Психологія»	Рік підготовки	
		2-й	
Семестр			
4-й			
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		30 год.	
Практичні заняття			
26 год.			
Лабораторні			
год.			
Самостійна робота			
64 год.			
Індивідуальні завдання			
год.			
Тижневих годин для: ОФН – 4		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання 120 – год.: 56 год. – аудиторні заняття, 64 год. – самостійна робота (40 % до 60 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Психологія в інклюзивній освіті»

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Психологія в інклюзивній освіті» побудований на основі синтезу та інтеграції навчального матеріалу декількох професійно орієнтованих дисциплін, які вивчаються у вищих навчальних закладах («Загальна психологія», «Диференціальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Дитяча психологія» та ін.).

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування систематизованих наукових уявлень про сутність, основні завдання, напрями соціально-педагогічної та психологічної роботи з дітьми, які мають особливі потреби, в дошкільних та загальноосвітніх закладах з інклюзивною формою навчання; особливості організації, нормативно-правове забезпечення, проблеми і перспективи проектування інклюзивного освітнього середовища для цих дітей; формування загальнокультурних та професійних компетенцій психологів, необхідних для ефективної діяльності в якості організаторів та виконавців програм інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку; здійснення особистісно-мотиваційної, когнітивної та практичної підготовки майбутніх фахівців до реалізації інклюзивної моделі освіти на різних рівнях системи освіти.

Під час вивчення дисципліни «Психологія в інклюзивній освіті» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

I. Загальні:

- ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї.
- ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 9. Здатність працювати в команді.

II. Фахові:

- - Здатність бути готовими до розробки і реалізації новітніх технологій, які враховують ФК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- ФК 09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- ФК 10. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- ФК 11. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- ФК 12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

досягти таких програмних результатів навчання:

- ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, тренінгів відповідно до вимог замовника.
- ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, що визначають професійну поведінку і стосунки з людьми в суспільстві.
- ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я та за потреби визначити зміст запиту до супервізії.
- ПРН 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.
- ПРН 20. Знати про норму і патологію психічного розвитку

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 120 год. / 4 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни Кредит 1. Теоретичні основи інклюзивної освіти

Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.

Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Тема 3. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. **Кредит 2. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з різними формами затримки психічного розвитку.**

Тема 4. Особливості психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку.

Тема 5. Розвиток пізнавальної діяльності.

Кредит 3. Особливості розвитку дітей із розладами аутистичного спектра.

Тема 6. Причини виникнення розладів аутистичного спектра.

Тема 7. Характеристика дітей із розладами аутистичного спектра.

Кредит 4. Інноваційні технології у роботі з дітьми із розладами аутистичного спектра.

Тема 8. Взаємодія фахівців психолога – педагогічного профілю.

Тема 9. План корекційно-розвиткової роботи для дітей із

розладами аутистичного спектра.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Очна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі					
л		п	ла	ін	л		п	ла	ін	ср		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кредит 1. Теоретичні основи інклюзивної освіти												
Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	10	2	2			6						
Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Інклюзивні школи-ефективні школи. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.	10	2	2			6						
Тема 3. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	10	2	2			6						
Разом за 1 кредитом	30	6	6			18						
Кредит 2. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з різними формами затримки психічного розвитку.												
Тема 4. Особливості психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку.	14	2	4			8						
Тема 5. Розвиток пізнавальної діяльності.	16	4	2			10						
Разом за 2 кредитом	30	6	6			18						
Кредит 3. Особливості розвитку дітей із розладами аутистичного спектра												
Тема 6. Причини виникнення розладів аутистичного спектра.	14	2	4			8						
Тема 7. Характеристика дітей із розладами аутистичного спектра.	16	4	2			10						

Разом за 3 кредитом	30	6	6			18							
Кредит 4. Інноваційні технології у роботі з дітьми із розладами аутистичного спектра.													
Тема 8. Взаємодія фахівців психолого – педагогічного профілю.	14	2	4			8							
Тема 9. План корекційно-розвиткової роботи для дітей із розладами аутистичного спектра.	16	4	2			10							
Разом за 4 кредитом	30	6	6			18							
Всього годин	120	30	26			64							

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	очна	заочна
1.	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	2	
2.	Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Інклюзивні школи-ефективні школи. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.	2	
3.	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	2	
4.	Особливості психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку	4	
5.	Розвиток пізнавальної діяльності.	2	
6.	Причини виникнення розладів аутистичного спектра.	4	
7.	Характеристика дітей із розладами аутистичного спектра	2	
8.	Взаємодія фахівців психолого – педагогічного	4	

	профілю.		
9.	План корекційно-розвиткової роботи для дітей із розладами аутистичного спектра.	4	
Разом:		26	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Очна	Заочна
1.	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	6	
2.	Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Інклюзивні школи-ефективні школи. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.	4	
3.	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	6	
4.	Особливості психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку	8	
5.	Розвиток пізнавальної діяльності.	8	
6.	Причини виникнення розладів аутистичного спектра.	8	
7.	Характеристика дітей із розладами аутистичного спектра	8	
8.	Взаємодія фахівців психолога – педагогічного профілю.	8	
9.	План корекційно-розвиткової роботи для дітей із розладами аутистичного спектра.	8	
Разом:		64	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

- словесні методи (розповідь, бесіда);
- наочні методи (ілюстрація, демонстрація);
- практичні методи (вправи, практичні роботи, реферати студентів);
- інтерактивні методи (навчальні дискусії, аналіз ситуацій).

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та індивідуальних занять; має на меті перевірку рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Види поточного контролю: усне та письмове

опитування, тестування, самоконтроль, складання опорних конспектів, дидактичних тестів.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінки результатів навчання студента. Вид підсумкового контролю: залік.

Залік – вид підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних типів робіт на практичних заняттях.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література База

1. Данілявічутє Є.А. Закономірності виникнення, сутність та місце інклюзії у єдиній системі освіти в Україні // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №1 (65). – 2013. – С. 2-8.

2. Єфімова С.М. Лідерство та інклюзивна освіта: [навч.-метод. посіб.] / С.М. Єфімова, С.В. Королюк / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. – 164 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: [практ. посіб.] / [Тім Лорман, Джоан Деплер, Девід Харві]; пер. з англ. – К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с.

4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

5. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: [навч.- метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 273 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

6. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

7. Колупаєва А.А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: [навч.-метод. посіб.] / А.А. Колупаєва, Е.А. Данілявічутє, С.В. Литовченко. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 197 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

8. Лорман Т. Сім стовпів інклюзивної освіти. Як перейти від запитання «Чому?» до запитання «Як?» // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №3 (57). – 2010. – С. 3-11.

9. Мартинчук О.В. Діти з особливими освітніми потребами / Дитина. Програма навчання і 48 виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.

10. Мартинчук О.В. Діти з особливими освітніми потребами / О.В. Мартинчук, В.М. Вертугіна // Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту: В.О. Огнев'юк; наук. ред. Н.В. Кудикіна, В.У. Кузьменко; авт. кол. Е.В. Белкіна, Н.І. Богданець-Білокаленко, О.Л. Богініч, З.Н. Борисова, М.С. Вашуленко та [ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 291-307.

11. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод. посіб.] / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: «А.С.К.», 2012. – 307 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

12. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: [навч.-метод. посіб. у 9 книгах] / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – К., ТОВ ВПЦ «Літопис-XX», 2010. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

13. Сак Т. Контроль та оцінювання соціальної компетентності учнів з особливостями психофізичного розвитку в інклюзивному класі // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №4 (58). – 2010. – С. 8-11.

Допоміжна

1. Байда Л.Ю. Інвалідність та суспільство: [навч.-метод. посіб.] / Л.Ю. Байда, О.В. Красюкова-Еннс, С.Ю. Буров та ін. / За заг. ред. Л.Ю. Байди, О.В. Красюкової-Еннс. – К., 2012. – 216 с.

2. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основы дефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983. – 369 с.

3. Данієлс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. // Е. Денієлс, К. Стаффорд – Львів: Т-во «Надія», 2000. – 255 с.

4. Данілявічутє Е.А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: [навч.-метод. посіб.] / Е.А. Данілявічутє, С.В. Литовченко / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

5. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
6. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
7. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.
8. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
9. Мартинчук О.В. Формування толерантності як складової професійно-педагогічної підготовки студентів до роботи в інклюзивних закладах освіти // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (28-29 березня) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін.; за заг. ред. В.О. Огнев'юка [редкол.: В.О. Огнев'юк, В.П. Андрущенко, Л.Л. Хоружа, О.М. Олексюк, О.В. Уваркіна, Н.М. Віннікова]. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 914-919.
10. Моклович Ю.Я. Інклюзивна форма освіти: досвід колективу загальноосвітнього навчального закладу // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №1 (65). – 2013. – С. 40-44.
11. Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 N 623/61) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-dopolozhennja-pro-centralnu-ta-respublik-doc80612.html> – Назва з екрану.
12. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. – № 240/ 165. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=6265> – Назва з екрану.
13. Сак Т.В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: [навч. курс та наук.-метод. посіб.]. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. – 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
14. Сак Т.В. Технологія зворотного зв'язку в інклюзивному навчанні // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №4 (64). – 2012. – С. 2-5.
15. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – С. 6-11.
16. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с. 51
17. Таранченко О.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: [навч.-метод. посіб.] / О.М. Таранченко, Ю.М. Найда / За заг. ред.. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
18. Таранченко О.М. Діти з порушеннями слуху в інклюзивному закладі //

Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №4 (58). – 2010. – С. 3-8.

19. Таранченко О.М. Тенденції сучасної освіти: роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання. – №1 (59). – 2011. – С. 18-24.

20. Як зробити школу інклюзивною. Досвід проектної діяльності: [метод. посіб.] / Канадсько- український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» / Уклад. С. Єфімова. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012». – 152 с.

Інформаційні ресурси

http://www.vmurol.com.ua/upload/publikatsii/Problemi_studentiv_z_invalidnistyu/pdf/Vasilenko_Soc_ped_robota.pdf

<http://osvitportal.lviv.ua/portal/doc/>

<http://document.ua/provnesennja-zmin-do-polozhennja-pro-centralnu-ta-respublik-doc80612.html>.

<http://www.education-inclusive.com>

<http://www.twirpx.com/file/448149/>

<http://firstedu.org.ua/index.php>.

<http://scaspee.com/conference-bdquomodern-science-tendencies-of-developmentrdquo.htm> http://www.kaznpu.kz/docs/1_2013.pdf#page=6.

<http://www.psyh.kiev.ua>.

http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/29627/

<http://www.twirpx.com/file/958780/>

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п>

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1034729-13>

http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/30376/

www.ussf.kiev.ua

www.ispukr.org.ua